

VISIEDOCUMENT

Een inspiratie voor de heraanleg van het Van
Beverenplein

Resultaat Bijzonder Vraagstuk stedenbouw, stadsontwerp en het
landschap, Universiteit Gent: Starting with the Kitchen

Britt De Schoenmakere, Mila Letombe, Jarne Van Houts en Mirte Wambacq

CONTEXT

I. Contextualisatie van het Van Beverenplein binnen de Bloemekenswijk

Het Van Beverenplein is het centrale plein van de Bloemekenswijk. Deze wijk bevindt zich tussen het Rabot en Wondelgem, waardoor het ingeklemd zit tussen de negentiende-eeuwse Gentse wijken en de moderne stadsrand. Met de voorhaven aan de oostkant, de Verbindingsvaart aan de zuidkant en de Brugse Vaart aan de westkant, wordt de wijk geografisch omarmd door waterwegen die ooit de levensaderen van de industriële activiteit waren. Hierdoor is de wijk uitgegroeid tot een industriegebied gecombineerd met een proletarische woonwijk. Gelegen tussen stad en stadsrand, fungeert de wijk als een smeltkroes van diverse culturen, gemeenschappen en economische activiteiten. Echter, deze tussenliggende positie heeft ook geleid tot gevoelens van vervreemding en een gebrek aan een duidelijke identiteit. De aanzienlijke contrasten in schaal tussen de overblijfselen van het industriële tijdperk en de woonwijken, gecombineerd met de inklemming tussen stad en stadsrand, maken de zoektocht naar een eigen identiteit voor de Bloemekenswijk een voortdurende uitdaging.

De Bloemekenswijk in Gent staat in de schijnwerpers als één van de geselecteerde wijken in het ambitieuze initiatief Wijkbudget Gent. Dit programma omarmt het concept van co-creatie, waarbij de gemeenschap van begin tot eind betrokken is bij het proces van het vormgeven van haar eigen leefomgeving. Door middel van open dialoog en actieve deelname van de bewoners aan de verschillende projecten probeert Stad Gent een brug te bouwen tussen de bewoners en de vormgevers van de buurt. Hiervoor wordt er een bepaald budget aan de wijken toegekend op basis van de kwetsbaarheid van de wijk en het inwonersaantal.

Het fundamentele principe is eenvoudig: buurtbewoners worden aangemoedigd om hun visie over een bepaalde plek binnen de wijk te delen, waarna geselecteerde voorstellen een deel van het Wijkbudget toegekend krijgen. Na het verdelen van de financiële steun over de verschillende ideeën worden de projecten uitgewerkt en kunnen de initiatief nemende buurtbewoners rekenen op steun van Stad Gent om hun project zo ver mogelijk uit te proberen werken met het verkregen budget. Dit empowermentproces streeft naar een veerkrachtige en bloeiende gemeenschap, waarin de lokale identiteit wordt versterkt en sociale banden worden gesmeed. Met een toegekend budget van 300.000 euro heeft de Bloemekenswijk een aanzienlijk bedrag ter beschikking gekregen. Dit bedrag werd verdeeld over acht projecten die zijn voorgesteld binnen de wijk en werden goedgekeurd. Momenteel bevinden al deze projecten zich in de uitvoeringsfase, waarin ze actief streven naar innovatieve en experimentele oplossingen en nieuwe aanpakken voor diverse locaties binnen de wijk.

Eén van deze 8 projecten is het project: *een echt centrumplein voor de Bloemekenswijk*. Hiermee wordt er gedoeld op het Van Beverenplein dat het centrale plein vormt van de Bloemekenswijk. Via dit project wil de werkgroep de buurtbewoners bevragen, thematische werkgroepen opstellen en voorstellen voor een nieuw Van Beverenplein naar buiten brengen. Het doel is om dit te laten gebeuren in samenspraak en met goedkeuring van zoveel mogelijk buurtbewoners die de verscheidene groepen aan bewoners van de wijk kunnen representeren. Via dit participatieve traject heeft de wijk 68.674 euro vrijgemaakt voor de specifieke casus van het Van Beverenplein.

II. Waarom een nieuw ontwerp voor het Van Beverenplein?

De huidige vormgeving van het plein is op het eerste gezicht zeer klassiek: het rechthoekige Van Beverenplein is verhard aangelegd, bomenrijen vormen een gordijngewel en markeren de rand van het plein. Het verharde plein heeft vier randen, grenst aan vier straten en is omsloten door vier gevelrijen. In deze pleinconfiguratie bevatten de gevelrijen een plint die een commerciële invulling krijgt en is wonen rond het plein enkel mogelijk op de verdieping. Hoewel het Van Beverenplein dus invulling zou kunnen krijgen door de activiteiten in de stedelijke plint is dit vandaag de dag niet het geval. De centrale ligging van het Van Beverenplein geeft geen aanleiding tot een centrale plek van samenkomst in de Bloemekenswijk, maar wordt intensief gebruikt als parking, hoewel er zich op 550m vandaan of 7 minuten stappen een parkeergebouw bevindt. Het plein biedt plek aan een 80-tal auto's, tachtig auto's die in het naburige parkeergebouw of de omliggende straten zouden kunnen opgevangen worden. In het centrum van Gent zijn er ook pleinen waarop in het verleden er ook de mogelijkheid was om hierop te parkeren, maar het stadsbestuur heeft prioriteit gegeven aan de sociale invulling van deze pleinen in plaats van aan de directe bereikbaarheid met de auto ervan. In de Bloemekenswijk moet deze stap nog gezet worden. Het feit dat deze auto's elders kunnen opgevangen worden en dat de Bloemekenswijk meer baat zou hebben bij een centrumplein dan bij een centriparking, geven aan dat het bij de nieuwe visievorming over het Van Beverenplein tijd is om de stap te zetten die in andere delen van Gent reeds lang gemaakt is.

De vraag is echter of met het verwijderen van de auto's de activiteiten in de plint wel spontaan zouden uitwijken naar het plein, maar ook of het plein in dat geval meer zou kunnen zijn dan de publieke living van de gevels die grenzen aan het plein. In de huidige opstelling van het plein is er een bepaald moment waarop het Van Beverenplein dienstdoet als centrale plek en mensen lokt vanuit de bredere omgeving dan enkel de Bloemekenswijk: de wekelijkse zondagsmarkt van 7u tot 13u. Tijdens die uren moeten de auto's wijken voor de marktkramers en wordt het gebrek aan sfeer ingeruild voor levendigheid. Net op het moment dat het plein haar meeste bezoekers ontvangt, vormt het gebrek aan parking geen enkel probleem. Vanaf het moment dat de markt echter opdoekt, duurt het niet lang of het plein staat weer vol met auto's alsof dat de enige mogelijke invulling van het plein kan zijn naast de markt.

Hoewel de markt dus leven brengt aan het Van Beverenplein, zowel lokaal als bovenlokaal leven en zowel lokale als geïmporteerde voedselproducten, put de markt het Van Beverenplein ook uit. Zoals die vandaag is opgesteld, bestaat de markt uit grote trucks, kleinere bestelwagens en afbreekbare kraampjes. De verharding van het plein is noodzakelijk om deze opstelling mogelijk te maken. De marktkramers die hun verse producten zoals kaas en charcuterie willen verkopen, willen ook dat die producten vers blijven. Elektriciteitskabels zijn dus ook een noodzaak in de huidige marktopstelling. De marktkramers zijn invasief in de zin dat ze het hele plein inpalmen en door hun huidige configuratie eisen stellen aan het plein op vlak van inrichting, daarnaast transformeren ze het plein in een plek van consumptie. Ook al is de markt natuurlijk ook een sociale gebeurtenis waar klanten en verkopers elkaar kennen en elke week bijpraten, kan er alleen worden bijgepraat tijdens de handeling van het kopen, tijdens het consumeren. Plek om gewoon aanwezig te zijn, is er niet.

Op het Van Beverenplein komen er dus drie dominante logica's samen: parking, markt en consumptie; en samen vormen deze logica's een dominant ritme: parking en weinig menselijk leven op het plein doorheen de week, afgewisseld met geen parking en veel sociale interactie op de zondagsmarkt. In wat volgt, zullen wij echter een subtielere lezing van het plein bieden waarin de minder dominante logica's en ritmes, die ook reeds aanwezig zijn, maar eerder in de marge van het plein en langs de plinten in de

omliggende gevels, ook aan bod komen. Sommige van die reeds aanwezige interacties kunnen op die manier meer gearticuleerd worden in de nieuwe visievorming op het plein en deze lezing kan aanleiding geven tot een minder eenzijdige invulling van het Van Beverenplein.

III. Het plein als een knooppunt van *food infrastructure*

Dit visiedocument moet vooral begrepen worden als een aanvulling op wat er al aan het gebeuren is in het participatieve project rond de Bloemekenswijk. Er is reeds een plan opgezet dat in drie stappen werkt, eerst wordt er langs bevraging, onderzoek en dialoog een inventaris aangelegd van de noden en verlangens, om vervolgens een beperkt aantal thematische werkgroepen op te stellen waarin experts op het thema verbonden worden met wijkbewoners. De laatste stap is om de voorstellen die in de werkgroepen uitgewerkt zijn voor te leggen aan een brede groep wijkbewoners met het doel om na te gaan of de voorstellen wel gedragen zijn door de inwoners. De burgerraad die op deze manier van onderuit een project wil financieren en realiseren, heeft zelf logischerwijs ook ambities geformuleerd die gewaarborgd moeten blijven en als leidraad kunnen dienen in het uiteindelijke resultaat van het participatieve traject:

Onze ambities

Wij hebben uiteraard wel ambities en verwachtingen.

We willen in eerste instantie de noden, de behoeften, de verwachtingen en de verzuchtingen van de Bloemekenswijk in verband met het Van Beverenplein leren kennen en die op een juiste manier in kaart brengen.

We willen, en wellicht velen met ons, graag een echt centrumplein in de Bloemekenswijk, waar ruimte is voor ontmoeten, het samen zijn, evenementen en een aangename woonkwaliteit.

Daarnaast heeft het plein een belangrijke sociale en commerciële functie: café's en restaurants, winkels, ..., maar ook evenementen en uiteraard moet onze beroemde markt ook blijven..

We kunnen de realiteit van de klimaatverandering echter niet naast ons neerleggen. Daarom moet het toekomstig plein klimaatgericht, ecologisch, sociaal, zijn. Dit houdt in: voldoende groen, zo min mogelijk verharding, schaduwrijk, opvang van het regenwater. Autoluw zou ook een fijn uitgangspunt zijn.

Ons visiedocument kan een specifiek aandachtspunt aan deze ambities toevoegen. Van de café's, restaurants, winkels en markt worden de sociale en commerciële functies aangehaald en deze zijn ongetwijfeld belangrijk, maar wij zouden hier graag een derde functie aan toevoegen die vrij evident is: de functie van voedselvoorziening. Voedsel is een basisbehoefte, voor iedereen, overal, en altijd, en toch wordt er in onze huidige samenleving meer aandacht geschonken aan het economische aspect ervan dan aan garanderen van die basisbehoefte op een kwaliteitsvolle manier. Op grotere schaal hebben we ondervonden dat het uit de stad én uit het land verdrijven van grote infrastructuren die nodig zijn voor het produceren van voedsel, onze samenleving niet ten goede komt. Op schaal van de wijk ondervinden we nu dat het economiseren van voedsel een gemeenschap ook niet ten goede komt. Zowel in de handelspanden rond het Van Beverenplein en op de wekelijkse zondagsmarkt wordt voedsel aangeboden in verschillende categorieën en daarbij horende

prijsverschillen. Voedselvoorziening is dus wel degelijk aanwezig op het plein, maar klanten van ambachtelijk gebakken brood hebben op de markt geen interactie met klanten van goedkope geïmporteerde groenten en klanten van stamcafé het Pleintje zullen wellicht niet snel uitgebreid gaan dineren in het recent geopende restaurant Elders. De huidige voedselinfrastructuur op het Van Beverenplein brengt langs de ene kant wel een gevarieerd aanbod in voedsel, het is echter jammer dat een stijgende kwaliteit gepaard gaat met een stijgende prijs en dus eerder verdeeldheid zaait dan eenheid. Elk handelspand kan dan wel een sociale functie vervullen in zijn eigen perimeter, maar onderlinge samenhang ontbreekt.

Dit hoeft echter niet zo te zijn en inzetten op het verder uitbouwen van de reeds aanwezige *food infrastructure* kan aangegrepen worden als een strategie om deze onderlinge samenhang tot stand te brengen. De elektriciteitskabels die toch al deel uitmaken van het Van Beverenplein zouden meer kunnen doen dan een dag in de week voedselkramen van energie voorzien. Tijdelijke opstelling waarin samen gekookt kan worden zouden hier ook gebruik van kunnen maken. Evenementiële gebeurtenissen zoals gemeenschappelijke kooksessies waarna samen gegeten kan worden, kunnen het eenzijdige ritme van het Van Beverenplein doorbreken en bovendien eten als basisbehoefte en sociale gelegenheid terug een plek geven. De terrassen die de handelspanden hebben gecreëerd in de nauwe ruimte tussen gevel en straat zijn al een goed begin om mensen die voedsel of drank consumeren naar het plein te trekken, maar het blijven individuele stroken. Indien er op het plein ook een terras aanwezig zou zijn, waarop het niet nodig is om eerst ingang te betalen in de vorm van eten of drinken te bestellen, zou het Van Beverenplein de bezoekers die het al heeft langer kunnen vasthouden en tegelijk ook nieuwe bezoekers naar zich toe trekken.

In de geformuleerde ambities wordt het sociale aspect van de cafés, restaurants, winkels en markten dus wel vermeldt, maar dit aspect zou nog veel meer tot uiting kunnen komen. Het sociale aspect zou bovendien veel breder kunnen worden indien de onzichtbare grenzen tussen panden en marktstanden onderling overkomen zouden worden, en een mogelijke manier om dit te bereiken is het nadenken over en inzetten op voedselinfrastructuur. Het Van Beverenplein heeft reeds een goede basis, er bevinden zich voedselvoorzieningen in de plinten rond het plein en marktkramers zetten elke keer weer hun kraam op. Nu is het de zaak om die basis een volwaardige plek te geven. Dit hoeft geen permanente plek te zijn, en het plein hoeft niet te transformeren in een groot terras, maar het actief plek geven aan voedsel in al haar aspecten, kan volgens ons echter wel leiden tot het simultaan creëren van socialisatie, broodwinning, gemeenschapsvorming en centraliteit op het Van Beverenplein, in de Bloemekenswijk, in Gent.

IV. Wat is het doel van het visiedocument

Het doel van dit visiedocument voor het Van Beverenplein is om inspiratie te bieden voor de toekomstige herinrichting ervan. We benaderen het plein als een cruciaal knooppunt binnen de voedselinfrastructuur van de Bloemekenswijk, met de ambitie om een nieuwe kijk te werpen op dit complexe vraagstuk.

In dit document wordt de rol van het Van Beverenplein als een essentieel centrum voor voedseluitwisseling- en beleving binnen de wijk. We onderzoeken hoe het plein kan worden getransformeerd tot een levendige ontmoetingsplaats waar de mensen samenkomen rond voedsel, niet alleen als een bron van voeding, maar ook als een middel voor sociale verbondenheid en culturele uitwisseling. Het Van Beverenplein zou in de toekomst meer kunnen zijn dan enkel een fysieke ruimte door een dynamisch knooppunt te vormen van verschillende activiteiten en ervaringen.

Bij de toekomstige transformatie van het plein is het van vitaal belang om gentrificatie te vermijden, waarbij de bestaande bewoners van de wijk worden verdrongen door nieuwe, welvarende inwoners en bedrijven. In plaats daarvan moet de herontwikkeling van het Van Beverenplein gericht zijn op het versterken en voeden van de levendige dynamiek die al aanwezig is in de Bloemekenswijk. Het behoud van de eigenheid van de wijk is van cruciaal belang tijdens dit proces. Dit betekent het behouden van de karakteristieke kenmerken en culturele diversiteit die de Bloemekenswijk uniek maken. De herontwikkeling van het plein moet deze eigenheid versterken en benadrukken, in plaats van te proberen om de wijk te transformeren in iets dat het niet is.

Om dit te bereiken, moet de herinrichting van het plein de bestaande *food infrastructure* en omgeving eerst grondig analyseren. Hieruit kan afgeleid worden welke belangrijke aspecten tijdens de transformatie behouden moeten blijven, maar ook hoe ze kunnen worden versterkt. Daarom starten we met een analyse van het plein en de omgeving om daarna een uitspraak te kunnen doen over de *transformative actions*. Met oog op de herontwikkeling van het plein willen we enkele stellingen aanreiken die kunnen dienen als gesprekopeners. Deze aandachtspunten vinden wij, na het analyseren van de bestaande context, belangrijk om aan te halen in de discussie rond het nieuwe Van Beverenplein.

ANALYSE

Een analyse doorheen de tijd

Het Van Beverenplein bevat veel levendige zaken, gaande van nachtwinkels, groentewinkels tot cafés. Als eerste stap voor onze analyse van dit plein, trachten we al deze zaken in kaart te brengen. Door terug te gaan in de tijd met de hulp van Google Streetview, merkten we op dat bepaalde zaken al langer gevestigd zijn rond het Van Beverenplein dan andere. Onze analyse ging dus verder dan het categoriseren van de zaken volgens functie, aanbod, prijsklasse, locatie, ... door het tijdsaspect erin te betrekken. Deze zoektocht doorheen de jaren bracht voor ons drie eigenschappen van het plein aan het licht.

De eerste en meest opvallende eigenschap bevat volgende twee eigenschappen in zich, namelijk het feit dat een groot deel van de zaken en ook de reden dat er mensen samenkomen op dit plein, gerelateerd is aan 'food infrastructure'. Hierbij gaat het breder dan enkel een 'kitchen', we beschouwen food infrastructure ook als een plaats waar mensen een koffie of thee gaan drinken en op die manier elkaar ontmoeten. Het tweede is dat er bepaalde zaken zoals café '*Het Pleintje*', of '*Frituur Nancy*' hier als vaste factoren zijn, en van bepaalde waarde voor zowel het plein als de buurtbewoners zijn. Dit wordt later verduidelijkt door middel van de eerste catalogus. Het laatste wat we konden afleiden, is het feit dat er veel zaken zijn die komen en gaan. Broodjeszaken die in 2009 aanwezig waren, sloten, bleven afwezig voor een paar jaar tot er na bepaalde duur er weer een andere broodjeszaak opdook. Voedselvoorziening en het Van Beverenplein gaan dus altijd gepaard met elkaar zowel in de gevestigde waarden als in tijdelijke zaken die beweegbaar zijn doorheen de tijd en exacte locatie.

We kunnen dus stellen dat er vaste factoren zijn en bewegende factoren die de randen van het plein op dit moment definiëren, die allemaal gerelateerd zijn aan food.

2023

2017

2014

2013

2009

2023

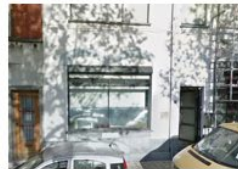
2017

2014

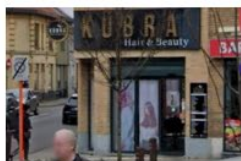
2013

2009

2023

2017

2014

2013

2009

2023

2017

2014

2013

2009

2023

2017

2014

2013

2009

2023

2017

2014

2013

2009

A photograph of a small, single-story shop with a light-colored facade. The shop has a large display window on the right side, which is filled with various bottles, likely wine or spirits. Above the window, there is a sign that reads 'WINE'. To the left of the window is a glass door. The shop is situated on a street, and a blue door is visible on the right side of the image.

A photograph of a building's exterior. On the left, a brick building has a large window with a red 'SALE' sign and a display of books. To the right, a grey building features a vertical sign that reads 'KANTY WINKEL' and a blue door. A small tree is visible on the far left.

I. Catalogus van het decor rond het plein

We brachten al de ‘food-related’ zaken samen in de vorm van een catalogus. Hiermee trachten we, door het kijken naar verschillende elementen zoals de openingsuren, terugkijken in de tijd en in hoeverre de zaak buiten zijn gevel treedt en de openbare ruimte bezet, een onderscheid te maken tussen de zaken die een vaste waarde bieden aan het plein en de beweeglijke zaken.

Met deze catalogus gaan we verder dan het louter visuele kijken naar de zaken, ook gesprekken met buurtbewoners, artikels of facebookpagina’s worden bekeken. Hier vallen twee zaken in het bijzonder op: ‘Frituur Nancy’ en ‘t Pleintje’.

‘Frituur Nancy’ wordt in verschillende artikels¹ beschreven als meer dan enkel een plaats van consumptie. Er wordt dan ook in één van de artikels vermeld: *“Soms is de frituur meer een sociaal secretariaat dan een frituur”, vult Ghislain aan terwijl hij ajuinen snippert.* Volgens wijkregisseur van de Bloemekenswijk, Karolien Lecoutere, vervulde Nancy ook een rol als sociaal werkster tijdens haar job. Hoewel Nancy vorig jaar besliste om haar frituur niet langer zelf uit te baten, maar door te verkopen, heeft ze bewust een koper gezocht die haar kon garanderen dat Frituur Nancy een zou verdergezet worden in plaats van het hoogste bod te aanvaarden. Dit voorbeeld toont aan dat gevestigde handelszaken een vaste waarde kunnen blijven ondanks een ruil in uitbaters. Dit is echter wel een fragiel systeem, zonder het engagement van Nancy zou de frituur evengoed hebben komen leeg te staan voor onvoorspelbare tijd. Gelukkig voor het Van Beverenplein heeft Nancy dan toch een koper gevonden die dit met plezier wil overnemen.

Ook café ‘t Pleintje’ treedt buiten zijn functie als café. De uitbater van het café, Walter Vermeire, richtte een facebookpagina op die momenteel uitgedraaid is tot een soort community facebookgroep van de buurt.

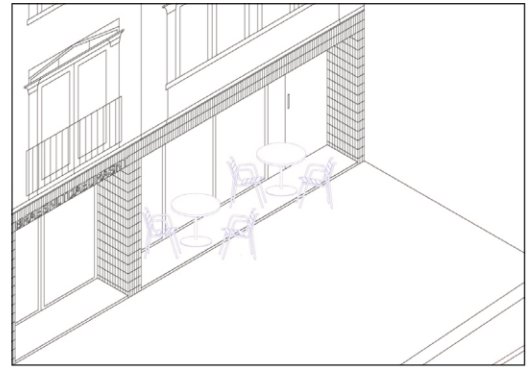
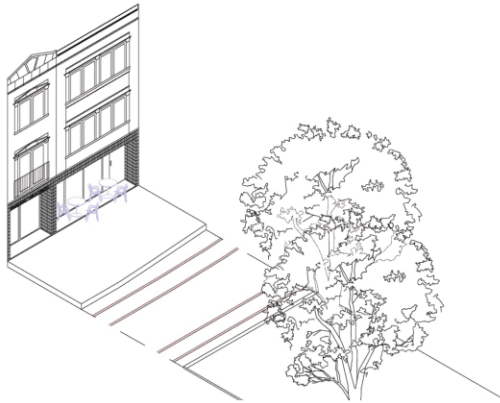
¹ https://www.facebook.com/p/Frituur-Nancy-100057593915152/?locale=nl_BE, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230205_95635053?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR36JVXUbVyLcGQ3p9ZCNXqst5vE8Eu4o56K-MBYKR-Jxk7rwZauS-COJCw_aem_AVthd0ApoQfEHV3Jf75DvwNpsjrzM7R88kpppHba8ypjiWOHuGQo8hdz2Bylxtvvl2pLQ15DMgx-iwmaW_H0U0ck, <https://www.hln.be/gent/nancy-en-ghislain-verkopen-hun-geliefde-24-jaar-oude-frituur-ik-heb-mijn-diploma-van-zorgverlener-van-onder-het-stof-gehaald~a2eafe3b/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

CATALOGUS

RESTAURANT ELDERS

Privé

Dit restaurant kan gezien worden als de vreemde eend rond het plein. Het culinair hoogstaand restaurant trekt veel mensen van buiten de wijk aan. Hoewel het restaurant een terras heeft aan de straatkant, keert het zich voornamelijk naar binnen toe.

SHOP ZONDAGMARKT

Stad Gent

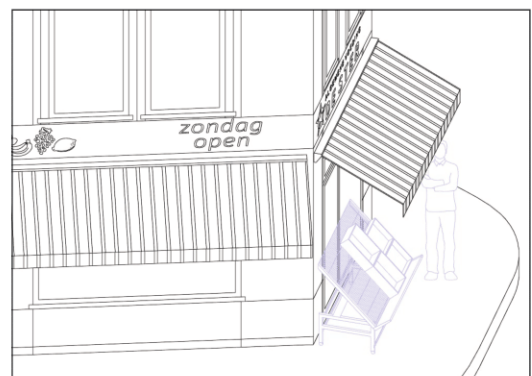
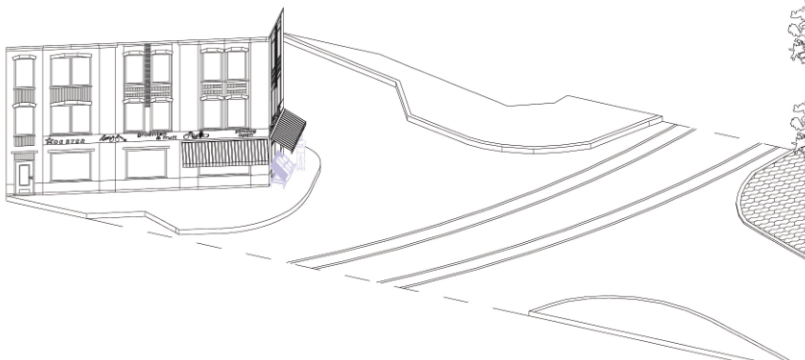
De Zondagmarkt trekt veel mensen aan van binnen en buiten de Bloemekenswijk. Hoewel de markt een invasief karakter heeft op het gebruik van het plein, brengt het ook levendigheid met zich mee.

KAAN MARKET

Privé

DE STER

Privé

Welke voedselgerelateerde handelspanden geven een gezicht aan het plein?

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

FOOD AND DRINK CORNER

Privé

NACHTWINKEL ANI

Privé

HOEVEMOBIEL

Privé

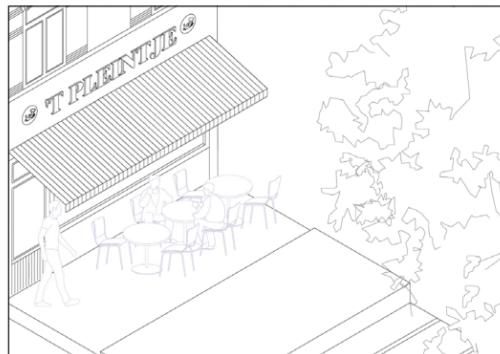
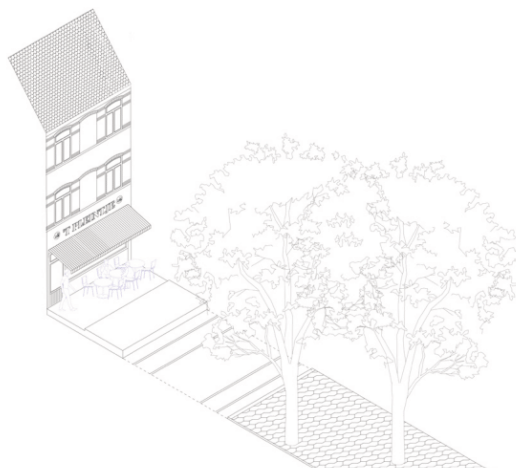
1 maal per week, op vrijdagmiddag, wordt er een lange rij gevormd op de parking. De hoevemobiel komt verse producten verkopen waardoor mensen op dit bepaalde tijdstip samenkomen om deze in te kopen.

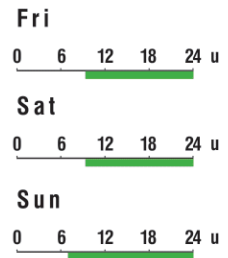
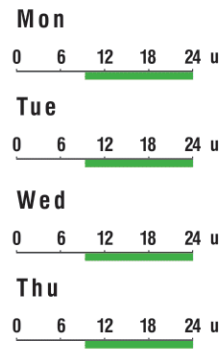
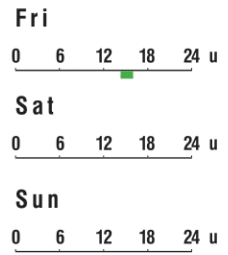
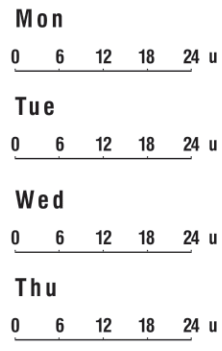
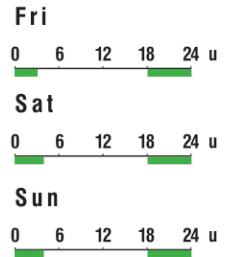
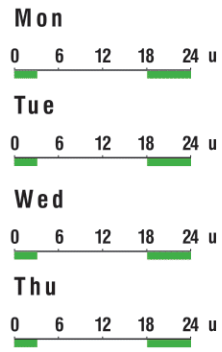
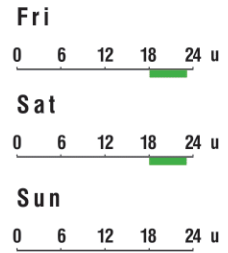
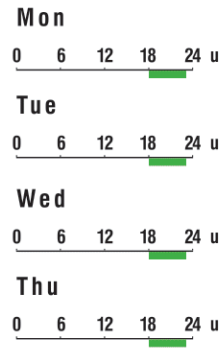
Café

‘T PLEINTJE

Privé

Tussen plint en plein gebeurt er veel tegelijk: tramverkeer, tramhalte, autoverkeer, parkeerplekke, voetgangersverkeer en terras ziiter allemaal opgespannen tussen gevel en plein. Hoe kan het ruimtegebruik van deze activiteiten beter georganiseerd worden?

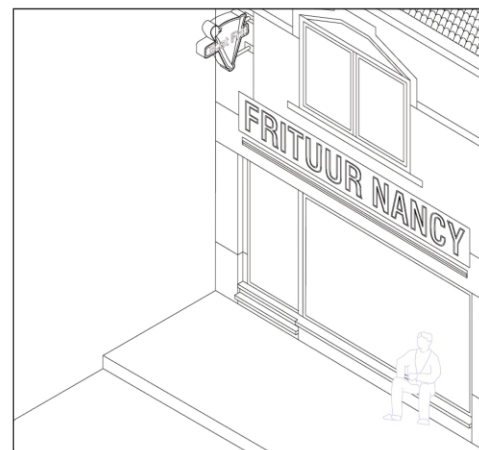

SNACK

FRITUUR NANCY

Privé

Deze beruchte frituur in de Bloemekenswijk staat niet enkel bekend om de frietjes, maar ook om de uitbaatster Nancy, die de informele rol van sociaal werker van de buurt op haar heeft genomen. Het sociale karakter van de frituur is een gekend fenomeen bij de buurtbewoners.

ORHAN USTA

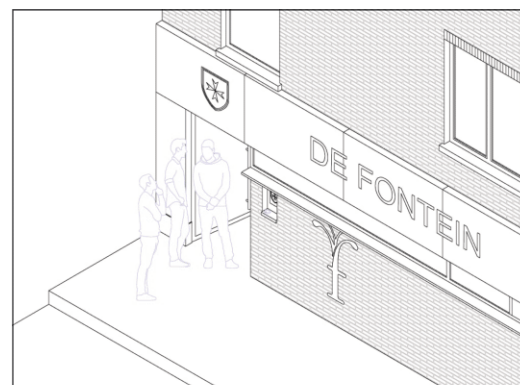
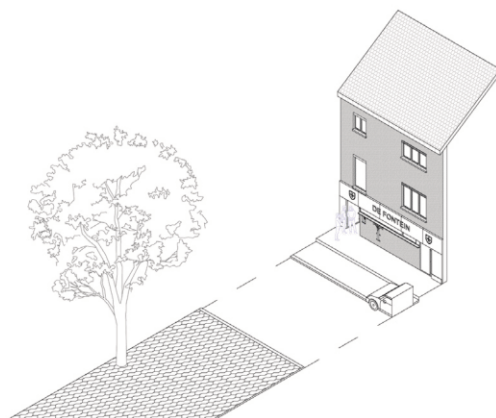
Privé

HYGIENE

DE FONTEIN

Kras Gent

Kleine hoogteverschillen en verkeer creëren een drempel tussen activiteiten in de plint van het Van Beverenplein. Er is sociale interactie langs het plein in plaats van op het plein. Plek is er, dus waarom wordt ze niet in gebruik genomen?

ULTRA WASH

Privé

Het voetpad voor het wassalon is een plaats van samenshoring in de plint rond het plein. Mensen wachten er samen tot de was is gedaan waardoor er het wachten een sociaal evenement wordt voor de gevel van het wassalon.

Tijdelijk gesloten wegens overname

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

II. Catalogus op het plein

Tussen het decor van het plein en het plein liggen nog twee grenzen die deels opgenomen worden in het plein. Aan de buitenzijden bevinden zich vier straten die al begin 20ste eeuw een eerste keer werden aangelegd. De twee langs de korte zijden worden gedomineerd door mobiliteit. Zo heeft iedere korte zijde een tram- of buslijn, en het vele auto- en fietsverkeer maakt het oversteken van deze straten niet makkelijk. De twee straten langs de lange zijden zijn wel permeabel. Ze zijn tegenwijzerzin éénrichtingsstraten en maken deel uit van een zone 30. Zo werken ze tezamen als een rotonde, van waaruit op de parking op het plein gereden kan worden. Deze twee straten worden ook afgesloten voor en bezet door de markt op zondag. Het plein spant zich op tussen deze vier straten, die twee aan twee een zeer verschillende status hebben.

Een tweede grens wordt gevormd door een verspringende bomenrij die heel het plein rondgaat. De plekken waar de bomen gepland zijn, zijn de enige plekken die niet volledig verhard zijn. Er ligt (meestal wel maar in een straal van één meter rond de bomen) grind, waar de rest van de oppervlakte binnen de eerste grens klinkers of asfalt is. Deze bomen werken vooral als een visuele grens in de lente en zomer, maar kunnen dan ook voor verkoeling zorgen. De ruimtes tussen de bomen worden langs de rustige zijden meestal gebruikt als extra parkeerplek, en langs de drukke zijden fungeren ze als uitbreiding van de wachtruimtes aan de tram- en bushalte. Aan de kant van de tramhalte staat een bankje en aan de kant van de bushalte sanitair en een voormalig frietkot. Er is nog veel restruimte die niet ingericht is voor dit wachten. Rond heel het plein worden de bomen ook gebruikt als fietsenstalling.

Door al deze elementen wordt het plein zelf afgesloten van zijn omgeving en functioneert het als een eiland. Zeker langs de rustige randen is er echter de mogelijkheid om het eiland open te breken.

Op het plein zelf functioneert dus 6 en een halve dag per week als parking, met parkeerrijen die parallel zijn aan de twee drukke straten, zodat de parking toegankelijk is vanuit de twee rustige straten. De echte pleinruimte zelf, die volledig verhard is en zich binnen de bomenrij bevindt is ongeveer 50m bij 30m. De functie van het parkeren beheerst het plein volledig. Er is geen volwaardige ruimte voor andere activiteiten, en het hele plein is verhard. De klinkers zijn doorheen de tijd al verzakt en scheef gereden.

Ondanks deze omstandigheden wordt er toch gebruikt om het plein op andere manieren te gebruiken. Zo parkeert de Hoesmobiel er zich elke vrijdag, vlak na het gebed in de moskee, en kunnen de bewoners van de wijk verse koemelk, boter, aardappelen en karnemelk.

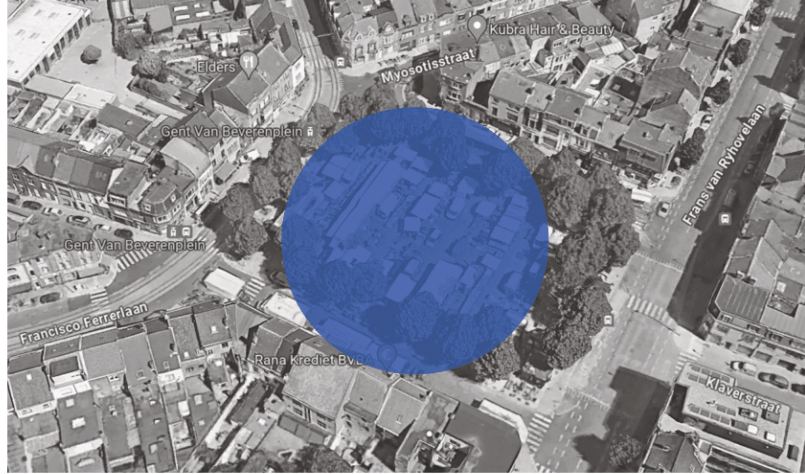
Op zondagochtend neemt heel het plein die verkoopfunctie aan en vindt er de markt voor verse voeding en nieuwe koopwaar plaats. De twee rustige straten worden afgesloten, en worden ingenomen door grote marktwagens en omgebouwde bestelwagens. Het plein zelf wordt eerder gevuld met tentkramen. Ondanks dat alle infrastructuur mobiel is, is de markt toch wel invasief door het zwaar gebruik, de elektriciteitsvoorzieningen en kabels bijvoorbeeld. De markt palmt het plein ook volledig in en laat geen ruimte voor wie niet consumeert. Er zijn bijna geen banken om op te gaan zitten en er rondlopen zonder iets te kopen voelt vreemd aan.

Naar transformatie toe zijn twee reflexen die vanuit een ontwerpend en duurzaam standpunt meteen gemaakt kunnen worden. Enerzijds de ontharding van het plein, om het hitte eiland effect te verminderen en om waterindringing te verbeteren. Dit valt echter buiten het bereik van het wijkbudget. Daarnaast is ook het verplaatsen van de parkingmogelijkheid naar het parkeergebouw Het

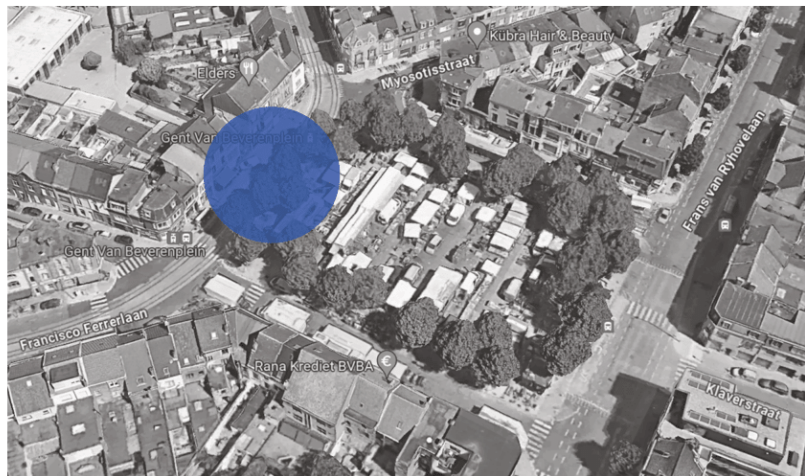
Getouw een makkelijke redenering, maar daar is wel al verzet tegen gekomen van de bewoners uit. De centrale ligging zorgt het voor comfort bij de bewoners, maar ook de ligging aan de tramhalte zorgt ervoor dat de parking als Park&Ride wordt gebruikt. Ouders die hun kinderen afzetten aan één van de twee scholen rond het plein gebruiken de parking ook als een Kiss&Ride of kort parkeren. Zeker voor korte stops ligt het parkeergebouw te ver om een volwaardig alternatief te zijn. Een beperkte parkeer- en Kiss&Ride-functie is dus bij een transformatie nog wel gewenst. Op langere termijn zou er wel een grootschaligere oplossing kunnen komen, indien het autogebruik in de wijk niet afneemt, want ook de omliggende straten zijn vol geparkeerd en dat hypothekeert een groener en aangenamer gebruik van deze straten.

CATALOGUS

MOBILITEIT PARKING

TRAM

BUS

Welke dominante factoren geven het plein vorm?

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

Sat

0 6 12 18 24 u

Sun

0 6 12 18 24 u

Mon

0 6 12 18 24 u

Tue

0 6 12 18 24 u

Wed

0 6 12 18 24 u

Thu

0 6 12 18 24 u

Fri

0 6 12 18 24 u

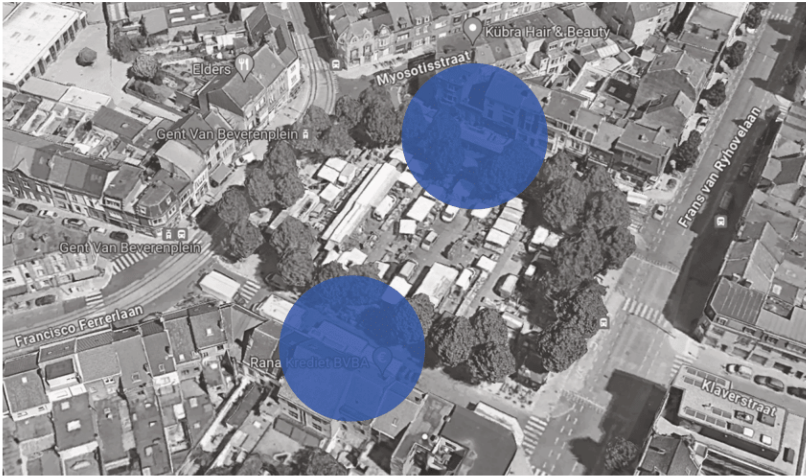
Sat

0 6 12 18 24 u

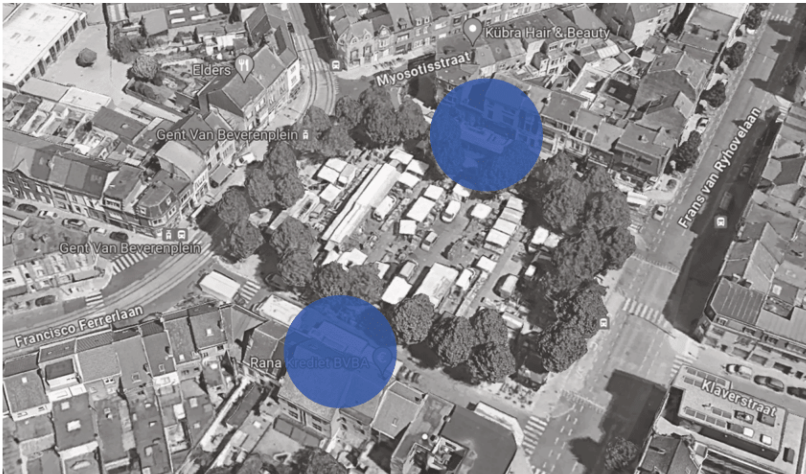
Sun

0 6 12 18 24 u

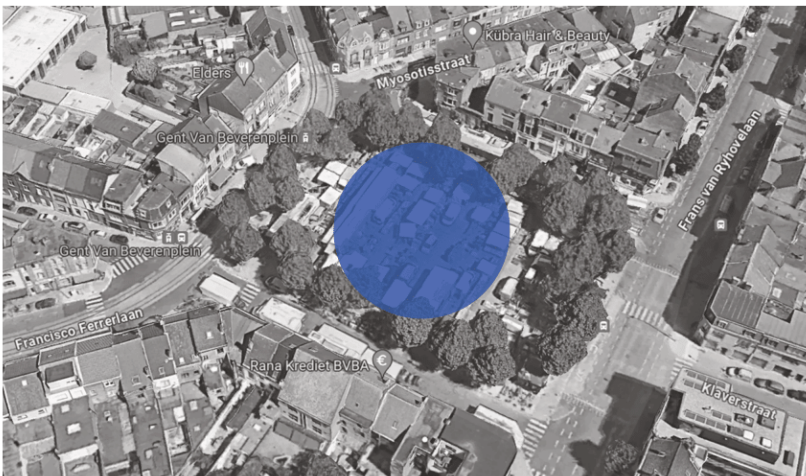
ZONDAGMARKT CAMION

BESTELWAGEN

TENT

Mon					
0	6	12	18	24	u
Tue					
0	6	12	18	24	u
Wed					
0	6	12	18	24	u
Thu					
0	6	12	18	24	u

Fri					
0	6	12	18	24	u
Sat					
0	6	12	18	24	u
Sun					
0	6	12	18	24	u

Mon					
0	6	12	18	24	u
Tue					
0	6	12	18	24	u
Wed					
0	6	12	18	24	u
Thu					
0	6	12	18	24	u

Fri					
0	6	12	18	24	u
Sat					
0	6	12	18	24	u
Sun					
0	6	12	18	24	u

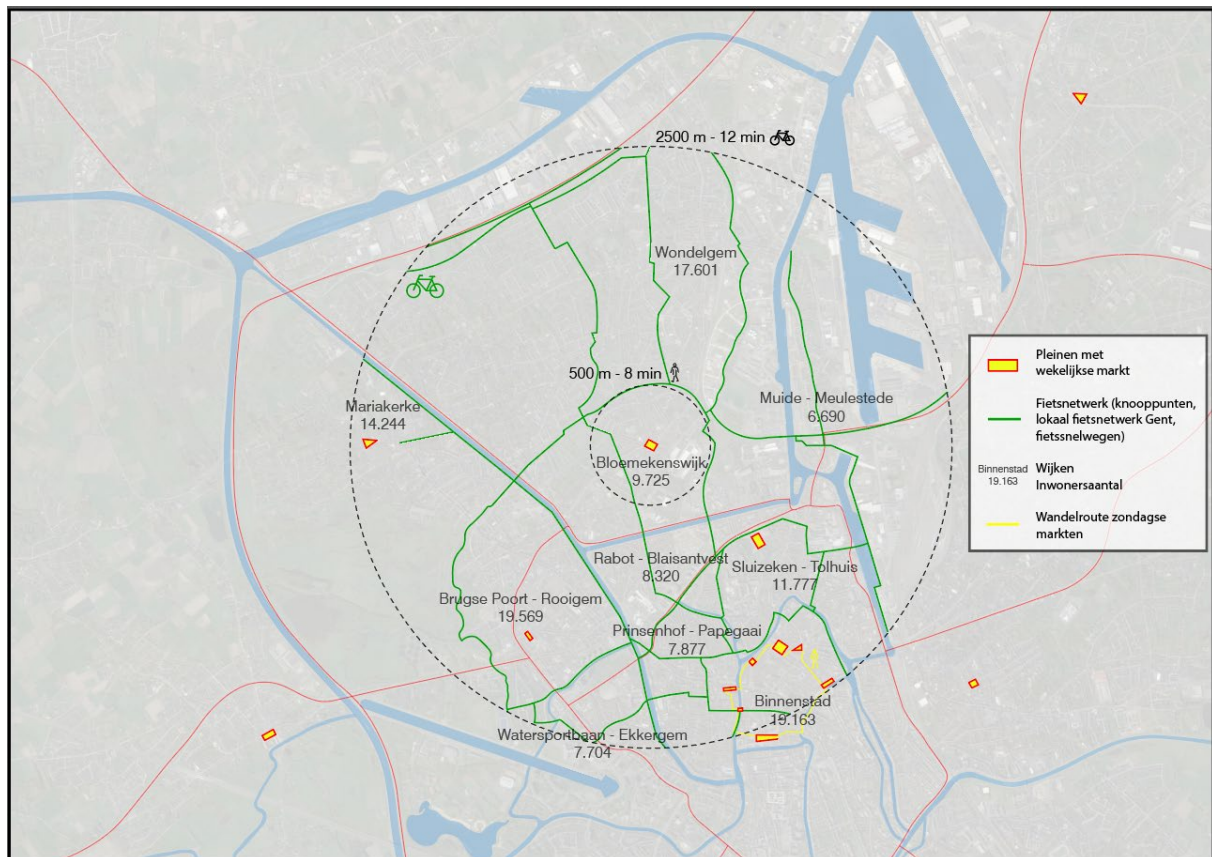
Mon					
0	6	12	18	24	u
Tue					
0	6	12	18	24	u
Wed					
0	6	12	18	24	u
Thu					
0	6	12	18	24	u

Fri					
0	6	12	18	24	u
Sat					
0	6	12	18	24	u
Sun					
0	6	12	18	24	u

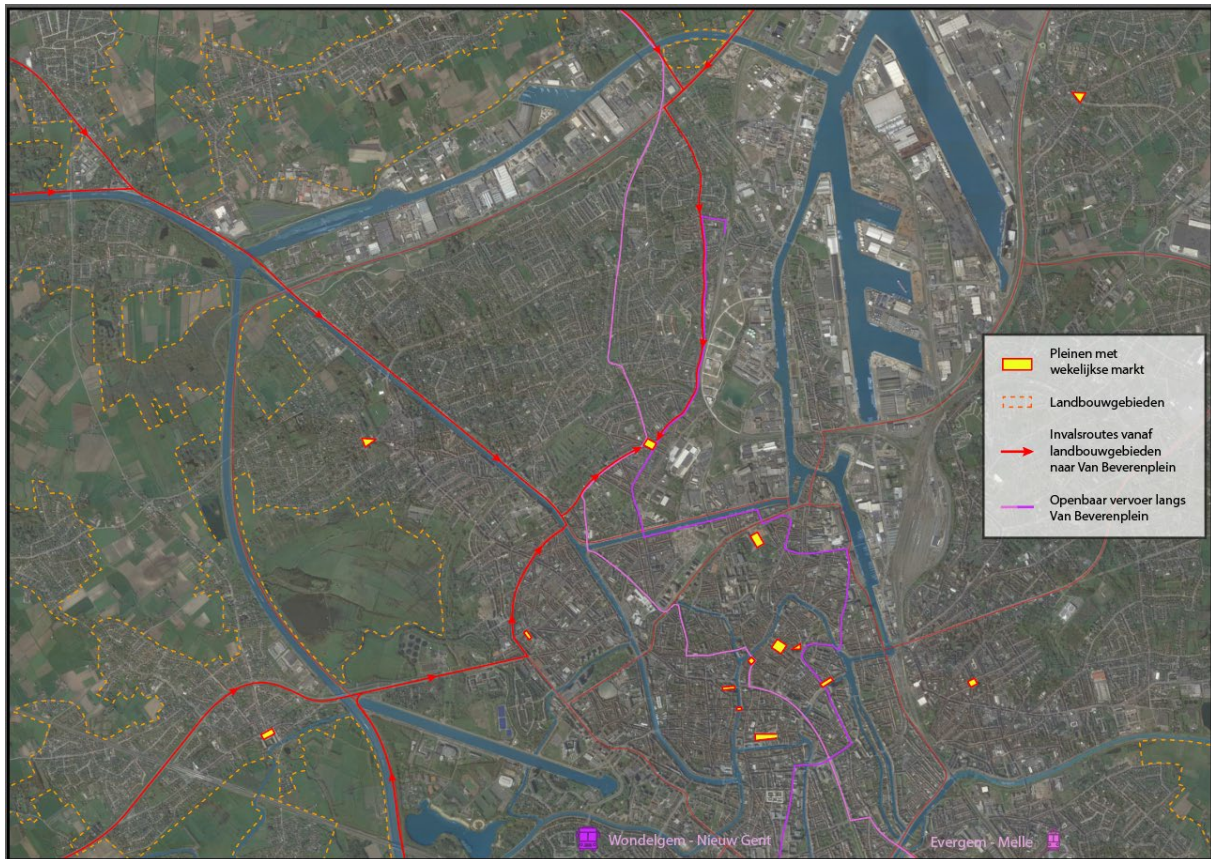
III. Voorbij het Van Beverenplein

Wanneer we kijken naar de historiek van de omliggende straten en bij uitbreiding de Bloemekenswijk, zien we dat de structuur van de wijk over de afgelopen 250 jaar tot stand is gekomen. Het Van Beverenplein en de Klaverstraat dragen historisch gezien de meeste centraliteit in zich binnen de wijk. Dit verklaart ook mede waarom het plein zo goed gelegen is voor een markt op schaal van de wijk. In 2021 is er van oktober tot december ook de 'Lokaalmarkt Bloemekenswijk', is een wekelijkse en overdekte versmarkt met bar en kinderhoek. Deze markt met lokale boeren ging elke zaterdag van 9 tot 12 uur door in een hal in de Getouwstraat. Maar ondanks de ondersteuning van Ateljee vzw, bleek al na enkele maanden dat er niet genoeg klanten kwamen om de versmarkt leefbaar te houden. De locatie, die een zekere centraliteit mist, zou hier een oorzaak van kunnen zijn. In Gentbrugge, organiseren ze volgens hetzelfde principe namelijk al jaar en dag zo'n versmarkt, maar wel in een hal die meer in het stedelijk weefsel gelegen is.

Het Van Beverenplein is één van de vele pleinen in Gent waarop een wekelijkse markt wordt georganiseerd. Alle markten die zich niet in het centrum bevinden worden op andere tijdstippen ook gebruikt als parking, maar de pleinen in het centrum hebben soms een ondergrondse parking, zoals het geval is bij de Vrijdagsmarkt en de Kouter. Dit zou het geval kunnen zijn omdat de parkings een hogere capaciteit vragen terwijl er minder plek is in de omliggende straten. Of dit zou kunnen zijn omdat men in zo een dicht bebouwd gebied de publieke ruimte kwaliteitsvol wil gebruiken. Een plein dat niet als parking gebruikt wordt kan wel een waardevolle functie vervullen. Zo worden er bv. op het Sint-Pietersplein talloze evenementen georganiseerd, of kan de Korenmarkt ingepalmd worden door terrassen. De vraag stelt zich natuurlijk of het Van Beverenplein ook de capaciteit heeft om zo'n centrale rol te vervullen binnen de Bloemekenswijk. Doordat de ligging van het plein niet helemaal centraal gelegen is binnen de stad is dit waarschijnlijk niet volledig het geval, maar voor de wijk kan het in ieder geval wel nog meer de centrale plek worden. En eigenlijk kunnen we zien dat ook voor mensen buiten de wijk het plein goed bereikbaar is. Terwijl het plein op wandelafstand ligt voor iedereen binnen de wijk, ligt het plein op fietsafstand voor ongeveer 100.000 Gentenaars. Wel moeten we opmerken dat de wijk begrensd is door een aantal fietsroutes, maar de straten rond het plein zijn niet erg fietsvriendelijk.

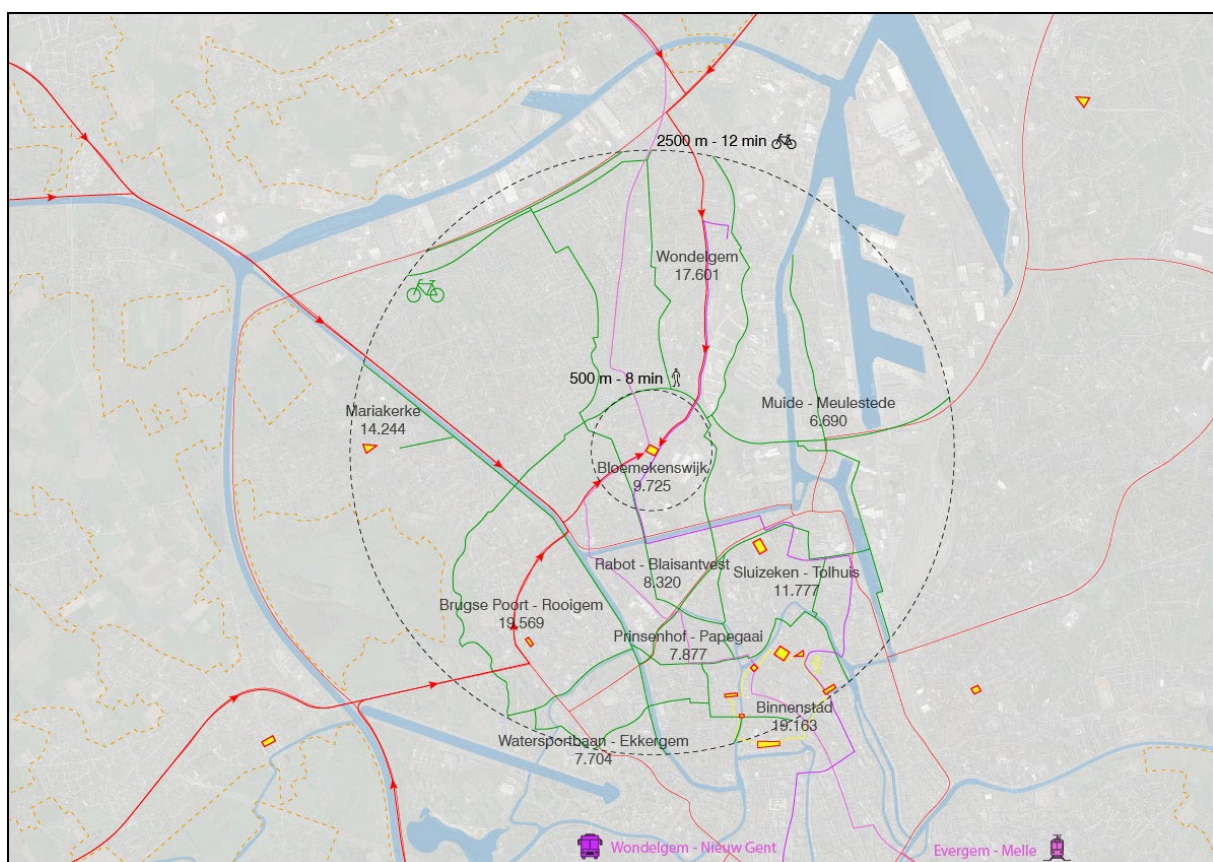

Het plein wordt zoals we al weten wel begrensd door een tram- en buslijn. Deze lijnen zorgen voor een snelle verbinding met het stadscentrum en enkele suburbane gebieden in het noorden.

De positie van de wijk en het plein binnen het stedelijk netwerk is speciaal. De wijk behoort niet echt tot de 19^e -eeuwse gordel, zoals Rabot en Ledeborg, maar ligt iets verder van het centrum en is later gedensifieerd. De Bloemekenswijk behoort ook weer niet tot de geurbaniseerde deelgemeentes zoals Wondelgem of Mariakerke. De wijk is een schakelgewricht tussen deze gordels. Ruimer gezien kunnen we eigenlijk ook stellen dat de wijk, en vooral het plein een schakel kunnen vormen tussen het buitengebied rond de stad Gent en het centrum. Op de onderstaande kaart zien we de locaties van de markten in Gent. Daarop zien we dat de markt op het Van Beverenplein niet dezelfde status heeft als de zeven markten in het centrum. Deze markten liggen zeer dicht bij elkaar en kunnen makkelijk allemaal te voet bezocht worden met een wandeling van 3km. De markt op het Van Beverenplein is zoals gezien enkel snel bereikbaar te voet voor inwoners van de Bloemekenswijk. Met de fiets daarentegen is het plein ook snel te bereiken voor inwoners van een deel van het centrum, de 19^e-eeuwse gordel en de gesuburbaniseerde rand. In de snelle connectie met het centrum, zowel met de fiets als het openbaar vervoer, verschilt de markt op het Van Beverenplein dan weer met de markten van bijvoorbeeld Oostakker, Mariakerke of Drongen. Net zoals deze markten in de suburbane deelgemeentes heeft de markt in de Bloemekenswijk wel het voordeel bereikbaar te zijn vanuit het buitengebied. Dat is vooral handig voor de verkopers. Zonder in de LageEmissieZone te moeten komen, kan men vlot verse producten vanuit de landbouwgebieden rond de stad naar de inwoners van de stad brengen. In de toekomst zou er verder ingespeeld kunnen worden op de strategische locatie van het Van Beverenplein als schakel tussen de verschillende gordels, maar ook vooral tussen de stad en het buitengebied. Zo zou het deel van de markt, dat verse producten voorziet, niet enkel op zondag kunnen doorgaan, maar bv. drie keer per week. Deze versmarkt is dan voor ongeveer 100.000 inwoners met de

fiets bereikbaar, en zou als een vast biopunt in de stad kunnen werken, waar producten vanuit de landbouwgebieden rond de stad worden aangeboden. Er zou geredeneerd kunnen worden dat een deel van het plein nog steeds zodanig ingericht moet zijn, dat het zich leent tot het organiseren van een markt. Dit deel kan dan bv. de oppervlakte hebben die nodig is voor deze versmarkt, terwijl voor de markt op zondag, waarop ook niet-verse producten worden verkocht, enkele van de straten rond het plein afgesloten kunnen worden. De Frans van Ryhovelaan richting het centrum zou zich hier goed voor lenen.

De onderstaande kaart toont aan hoe het plein ook gedacht kan worden als een schakel binnen het stedelijk netwerk, en we willen dus meegeven dat ook deze bovenlokale invalshoek meegenomen kan/moet worden in het nadenken over de toekomstige functies, programmaties en ontwerpen voor het plein.

CONCLUSIE

Om te beginnen werd er gekeken naar de **rand** van het plein. De zaken die een gezicht geven aan het plein werden doorheen de tijd bekeken om op die manier de gevestigde waarden te onderscheiden van de veranderende handelspanden. In de catalogus zien we de verscheidenheid aan permanente zaken die fungeren als het decor van het plein opgelijst. Deze hebben niet alleen een functionele rol, maar zijn ook plekken van verbinding in de randen rond het plein.

Daarnaast werden de dominante factoren die het **plein** zelf vormgeven geanalyseerd. Het plein wordt momenteel evenementieel gebruikt door auto's en de markt, wat een invasief gebruik van de ruimte inhoudt.

Ten slotte werd er voorbij het plein gekeken naar de **stad** als geheel en werd de rol van het Van Beverenplein in het superlokale netwerk van Gent gesitueerd. Het plein fungeert als een schakel tussen het lokale netwerk van de wijk en het bredere stedelijke netwerk.

Momenteel bestaan deze drie niveaus los van elkaar, waardoor ze elkaar niet versterken en naast elkaar blijven bestaan. In het transformatieproces rond het Van Beverenplein zou er gestreefd moeten worden naar een overlap tussen deze niveaus, zodat ze elkaar kunnen versterken in plaats van elk op zichzelf te functioneren.

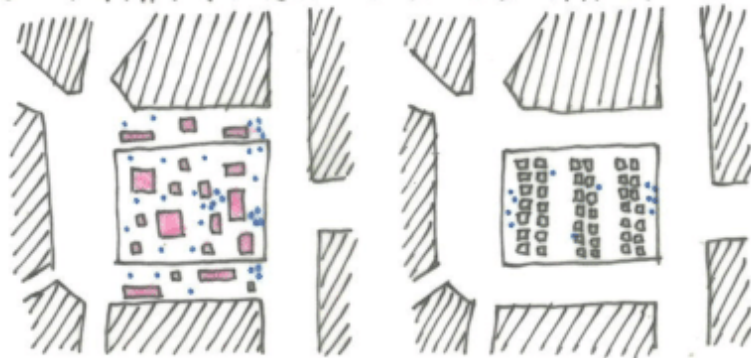
ANTITHESEN ALS GESPREKSTARTERS

Dit visiedocument is niet bedoeld om een definitief beeld te schetsen van hoe het Van Beverenplein er in de toekomst uit moet zien. In plaats daarvan presenteren we vijf stellingen, geformuleerd als antithesen, die dienen als startpunten voor de discussie rond de herinrichting en heraanleg van het plein. Deze stellingen zijn het resultaat van een grondige analyse van het plein vanuit het perspectief van voedselinfrastructuur en mogen niet ontbreken in het debat. Wij beschouwen deze onderwerpen als cruciaal voor het nemen van beslissingen die de toekomstige uitstraling van het plein bepalen.

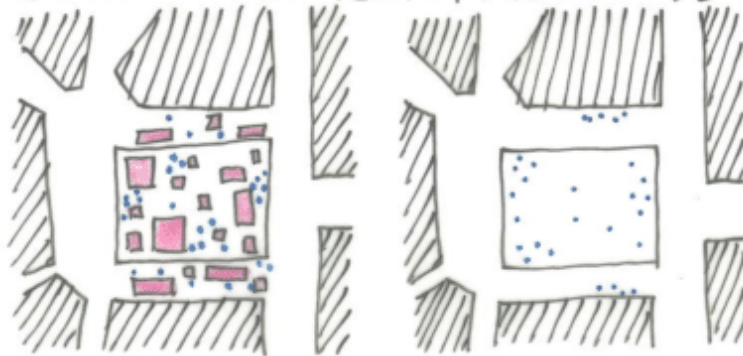
Door deze stellingen als tegenstellingen te presenteren, wordt het contrast tussen de huidige situatie en de mogelijke toekomst benadrukt. Dit contrast kan helpen om dingen die vandaag de dag als evident gezien worden in vraag te stellen en daarbij ook duidelijker te zien welke richting ingeslagen kan worden en welke gevolgen deze beslissingen kunnen hebben.

Wij hopen dat deze stellingen een inspirerend debat op gang brengen over de toekomst van het Van Beverenplein. Door het bespreken van deze cruciale onderwerpen, kunnen we gezamenlijk streven naar een herinrichting die behalve aan de behoeften van de lokale gemeenschap voldoet, ook een inspirerende en duurzame omgeving creëert. Laten we samen nadenken over de beste manier om van het Van Beverenplein een plek te maken die de identiteit en de aspiraties van onze gemeenschap weerspiegelt.

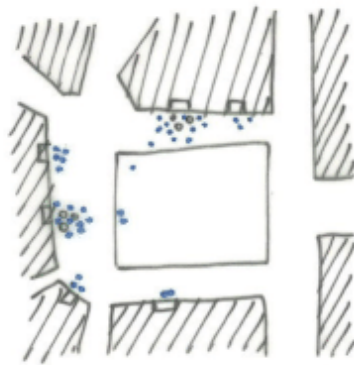
~~DE MARKT STAAT OP DE PARKING~~

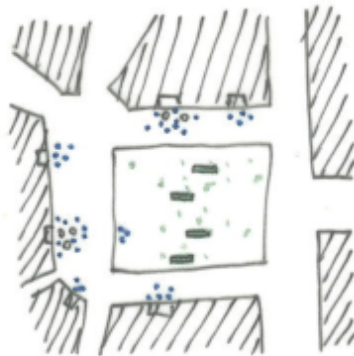
DE MARKT STAAT OP HET PLEIN, NIET OP DE PARKING

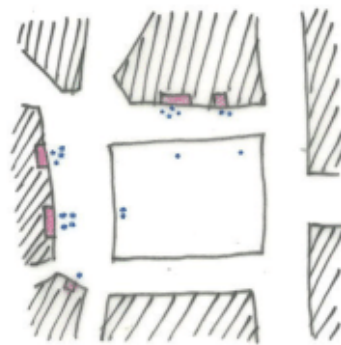
~~HET PLEIN ALS CENTRUM VAN CONSUMPTIE~~

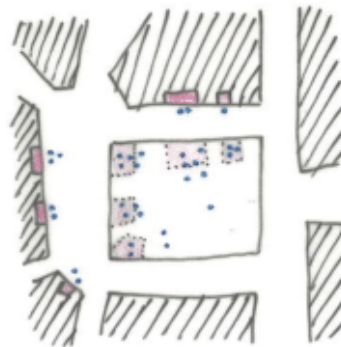
MAAK PLAATS VOOR DE MENS, NAAST DE CONSUMENT

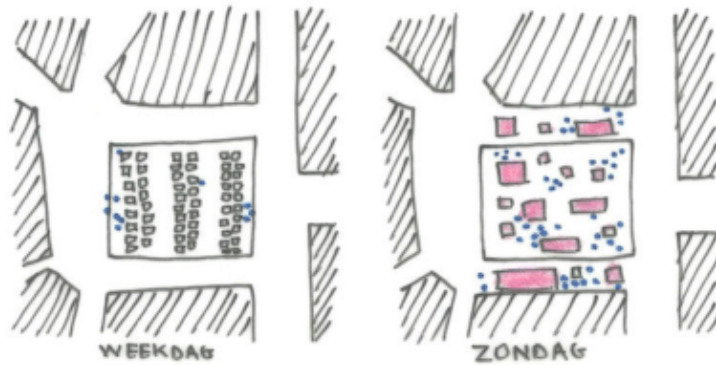
~~GEVESTIGDE WAARDEN ALS DECOR VAN HET PLEIN~~

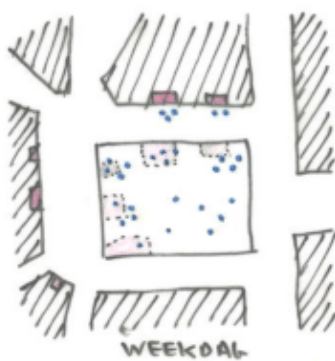
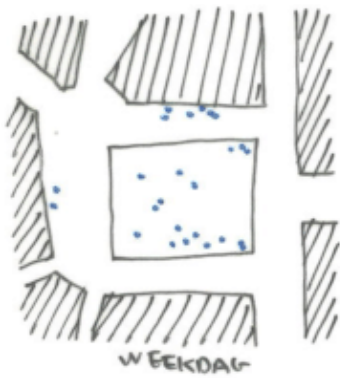
ACTIEF RUIMTE MAKEN VOOR DE GEVESTIGDE WAARDEN

~~ZONDAG, MARKTDAG~~

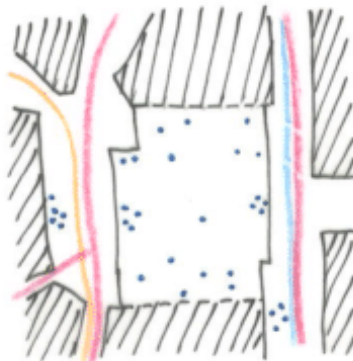
BREEK HET GEBRUIKSRITME

~~HET PLEIN IS EEN ROTONDE~~

BREEK HET EILAND OPEN

Wanneer de markt op het plein staat, er plaats gemaakt wordt voor de mens naast de consument, actief ruimte gemaakt wordt voor de gevestigde waarde, het gebruiksritme wordt gebroken en het eiland openbreekt...

